

Porvoon kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskelu- huoltosuunnitelma

1.1.2024 alkaen

Sisällys

Johdanto.....	4
1 Opiskeluhuollon johtamisrakenne ja vastuut.....	5
2 Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista.....	7
2.1 Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta	7
2.2 Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista.....	9
3 Yhteisöllinen opiskeluhoito	10
3.1 Oppilaiden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset	12
3.2 Toimipaikkakohtaiset hyvinvointi- ja opiskeluhoitoryhmät	13
3.3 Yhteisöllisen opiskeluhuollon hyvinvoinnin teemat.....	15
3.4 Poissaolojen ehkäiseminen, seuraaminen ja niihin puuttuminen	16
3.5 Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen	17
3.5 Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastukset	18
3.5.1 Varhaiskasvatuksen epäkohtailmoitus	18
3.5.2 Yhteistyö ja käytänteet terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksissa	19
4 Yksilökohtainen opiskeluhoito	20
4.1 Oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin.....	20
4.2 Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen.....	22
4.3 Opiskeluhoitokertomus ja opiskeluhoitorekisteri.....	22
4.4 Tarvittavan opiskeluhuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä.....	23
4.5 Opettajan laajaan terveystarkastukseen antama oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaava arvio	23
4.5 Oppilaan esiopetus- ja koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet.....	24
5 Yhteistyön järjestäminen oppijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	25

5.1 Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä 25

5.2 Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa 27

5.2.1 Yhteistyö nuorisopalveluiden kanssa..... 27

5.2.2 Yhteistyö lastensuojelun kanssa 27

5.2.3 Ankkuritoiminta..... 28

5.3 Opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen 28

6 Suunnitelmat oppijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelmat 29

6.1 Suunnitelmat oppijoiden suojaamiseksi väkivallalta 30

6.1.1 Suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta esiopetuksessa 30

6.1.2 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta perusopetuksessa 31

6.2 Suunnitelma oppijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta 31

6.2.1 Suunnitelma lasten suojaamiseksi kiusaamiselta esiopetuksessa 31

6.2.2 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta perusopetuksessa 34

6.3 Suunnitelma oppijoiden suojaamiseksi häirinnältä 36

6.3.1 Suunnitelma lasten suojaamiseksi häirinnältä esiopetuksessa 36

6.3.2 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi häirinnältä perusopetuksessa 37

6.4 Kriisisuunnitelmat 38

6.4.1 Kriisisuunnitelma esiopetuksessa..... 38

6.4.2 Kriisisuunnitelma perusopetuksessa 40

Johdanto

Opiskeluhoolto tarkoittaa oppilaan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto toteutetaan ennaltaehkäisevänä ja koko koulu-yhteisöä tukevana *yhteisöllisenä opiskeluhoルトona*, jonka lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus *yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon* ja tarvittaviin hyvinvointialueen opiskeluhoolto-palveluihin.

Opiskeluhooltotyötä ohjaa luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien aikuisten tehtävä. Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Opiskeluhooltotyön tavoitteena on

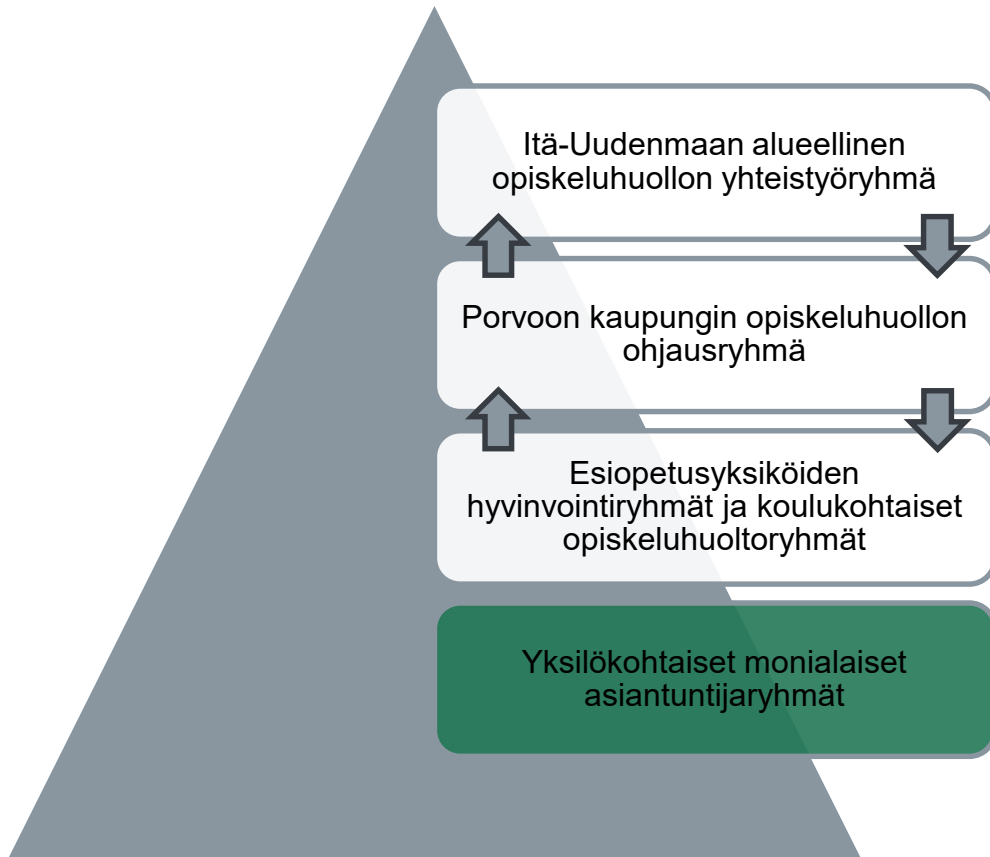
- edistää oppilaan oppimista, psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia
- edistää oppilaan osallisuutta
- ehkäistä ongelmien syntyä ja syrjäytymistä
- edistää koulun ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja koulun yhteistyötä
- mahdollistaa varhainen, matalan kynnyksen tuki
- tukea yksilöä yhteisöä kehittämällä ja
- tukea opettajan ja muun opetushenkilöstön työtä.

1 Opiskeluhuollon johtamisrakenne ja vastuut

Opiskeluhoitopalveluita ohjataan Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellisen opiskeluhoollon yhteistyöryhmän sekä Porvoon kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmän avulla. Opiskeluhoitopalveluiden henkilöstö työskentelee Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluksessa ja koulujen henkilöstö Porvoon kaupungin palveluksessa.

Porvoon kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmän tehtävänä on vastata Porvoon kaupungin opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta, arvioinnista ja tiedottamisesta. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimii kasvun ja oppimisen kehittämispäällikkö. Porvoon kaupungin osalta ryhmään kuuluu oppimisen tuesta vastaavat aluerehottorit, varhaiskasvatuksen lapsen tuen palvelupäällikkö sekä hyvinvointikoordinaattori. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen osalta ohjausryhmään kuuluvat johtava koulukuraattori, johtava koulupsykologi ja kouluterveydenhuollosta vastaava henkilö.

Porvoon kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmä tekee yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvointiryhmän kanssa. Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä on nuorisolain (1285/2016) mukainen yhteistyöryhmä, joka kerää tietoja alle 29-vuotiaiden porvoolaisten kasvu- ja elinoloista sekä kokoaa niiden pohjalta lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tilannekuvaa Porvoon kaupungissa. Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä nostaa esille Porvoon kaupungin lasten ja nuorten ilot ja huolenaiheet, arvioi lasten ja nuorten palveluiden toimivuutta sekä tunnistaa nuorten omaehtoisen ja ohjatun vapaa-ajan ja harrastamisen tilanteen, paikat ja tarpeet.

Kuvio 1. Porvoon kaupungin opiskeluhoollon rakenne.

2 Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arviointiin opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin koululta ja esiopetusyksiköstä. Tiedot ilmoitetaan opiskeluhoitopalveluiden henkilötyövuosina. Arviolla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja koulu yhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.

Suunnitelmaan päivitetään vuosittain Porvoon kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhoollon kokonaistarve ja arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista.

2.1 Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

Arviointiin kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Koulujen yhteisölliset opiskeluhoitoryhmät käyvät keskustelut meneillään olevan lukuvuoden resurssin riittävydestä ja seuraavan lukuvuoden tarpeesta alla olevan taulukon mukaisesti.

Opiskeluhuollon toimija / palvelu	A) Nykyinen resurssi kokonaistilanne henkilötyövuosina (htv) 1 pv = 0,2 100 % työaika = 1	B) Arvio nykyisestä riittävydestä: - yksilön tapaamiset - monialaiset yksilölliset työryhmät - lakisääteiset (kuten tarkastukset)	C) Arvio nykyisestä riittävydestä: yhteisöllinen opiskeluhoultotyö - kokoukset - yhteinen kehittäminen	D) Arvio nykyisestä riittävydestä: muu yhteistyö - pedagogisen tuen asioissa - huoltajayhteistyö - konsultatiot	E) Arvio: kokonaistilanteen resurssin tarve henkilötyövuosina (htv)
Koulukuraattori					
Koulupsykologi					
Kouluterveydenhoitaja					
- Huomioita:					
Koululääkäri					
- Huomioita:					
Muut mahdolliset?					
-					
Koulun erityispiirteet					

Kuvio 2. Koulukohtainen taulukko opiskeluhuollon resurssitarpeesta.

Koulukohtaisten taulukoiden tiedot kootaan perusopetuspalveluissa yhteen yhteiseen taulukkoon. Oppilasmäärät, tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden sekä S2-oppilaiden määrät kerätään keskitetysti perusopetuspalveluissa. Esiopetuksesta kootaan vastaavanlainen yksikkökohtainen taulukko.

Opetuksen järjestäjän kootussa arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta.

Porvoon esi- ja perusopetuksen arviot opiskeluhoitopalveluista on koottu alla olevaan vuosittain läpikäytävään kokonaisarviota kuvaavaan taulukkoon. Tarkempia yksikkökohtaisia taulukoita käytetään hyvinvointialueen kanssa käytävissä keskusteluissa.

Koulutusmuoto	Oppilasmäärä	Tehostettu tuki	Eriytynyt tuki	Suomi toisena kielenä / ruotsi toisena kielenä	Palvelutarve: kuraattori	Palvelutarve: psykologi	Palvelutarve: kouluterveystieteiden huolto	Palvelutarve: koululääkäri
Esiopetus suom.	292	50	6	53	0,5	0,4	neuvola	neuvola
Esiopetus ruots.	205	27	0	1	0,3	0,3	neuvola	neuvola
Perusopetus suom.	3 987	546	407	581	8,0	5,6	10,8	lakisääteisesti
Perusopetus ruots.	1 699	235	93	8	3,3	2,4	3,6	lakisääteisesti
Yhteensä	6 183	858	506	643	12,1	8,7	14,4	lakisääteisesti

Kuvio 3. Palvelutarpeen arviointi lukuvuodelle 2023–2024 henkilötyövuosina.

2.2 Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue järjestää Porvoon kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitopalvelut. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ilmoittaa Porvoon kaupungille käytettävissä olevat resurssit henkilötyövuosina.

Mitoituksissa huomioidaan ajantasainen lainsäädäntö ja suositukset.

	Esiopetus	Perusopetus
Kuraattorit	670	670
Psykologit	780	780
Terveystieteiden hoitajat	320	460
Lääkärit	2 270	2 100

Kuvio 4. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) sekä THL:n suositusten mukaiset opiskeluhoitopalveluiden mitoitukset (oppijaa / työntekijä).

3 Yhteisöllinen opiskelu- huolto

Yhteisöllinen opiskeluhoito esiopetuksessa

Esiopetuksen järjestää Porvoon kaupungissa varhaiskasvatuspalvelut. Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus järjestetään samassa ryhmässä, jolloin lapsen ei tarvitse vaihtaa paikkaa kesken päivän. Näin lapsen vertaisryhmä ja vuorovaikutussuhteet sekä toimintatavat ja käytännöt säilyvät samana, mikä tukee turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia. Esiopetusryhmät voivat sijaita joko päiväkodin tai koulun yhteydessä, mutta päiväkodinjohtaja vastaa aina esiopetusryhmästä ja sen henkilöstöstä. Koulujen yhteydessä olevat esiopetusryhmät ovat myös osa koulu yhteisöä ja sen yhteisöllistä toimintakulttuuria sekä hyvinvointia ja turvallisuutta tukevia toimia. Esiopetuksen toimintakulttuuria edistetään sekä varhaiskasvatuksen että esiopetuksen lähtökohdista.

Esiopetuksen henkilöstö vastaa esiopetusyhteisön hyvinvoinnista, oppimisympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Toiminnassa noudatetaan sovittuja työtapoja ja toimintamalleja sekä toimintakulttuurin kehittämisen periaatteita.

Keskeistä toiminnassa on sosiaalisten taitojen, vuorovaikutusosaamisen ja tunnetaitojen vahvistaminen, joilla on merkittävä vaikutus mm. kiusaamisen ehkäisyssä ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa. Henkilöstö valitsee toiminnassa käytettävät materiaalit ja ohjelmat sekä työtavat. Toimintakulttuurissa edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoisuutta ja lasten osallisuutta esimerkiksi kehittämällä kieli- ja kulttuuritietoista toimintaa. Osana varhaiskasvatustyöyksikön vuosisuunnitelmaa laaditaan toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vähintään kahden vuoden välein. Suunnitelma perustuu henkilöstön tekemään selvitykseen, johon osallistetaan lapset ja huoltajat. Kehittämistoimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain.

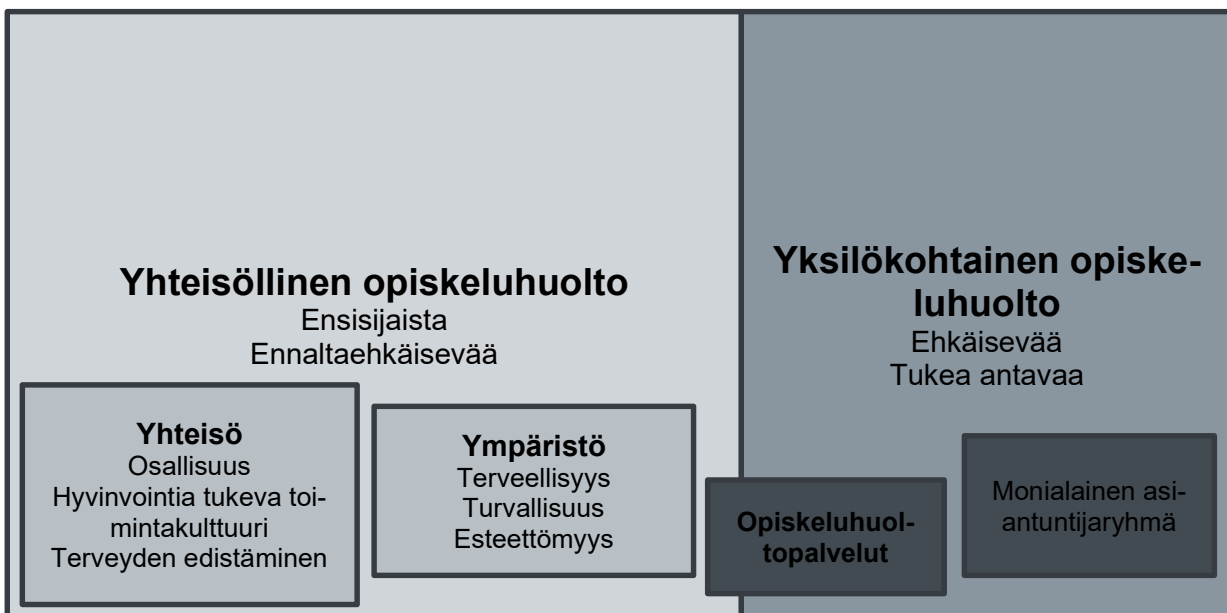
Henkilöstöllä on säännöllisesti yhteistä suunnittelu- ja kokousaikaa ryhmän toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Jokainen ryhmä laatii pedagogisen suunnitelman. Myös lapset osallistetaan toiminnan ja oman oppimisensa suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lisäksi vuoden aikana päiväkodit pitävät koko yhteisön kehittämispäiviä ja -iltoja.

Jokaiselle esiopetuksessa olevalle lapselle laaditaan yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa syyslomaan mennessä henkilökohtainen oppimissuunnitelma, jota myös arvioidaan yhdessä. Esiopetuksessa henkilöstö ja huoltajat kohtaavat päivittäin ja voivat säännöllisesti yhteistyössä seurata lapsen hyvinvointia ja oppimista. Huoltajakysely toteutetaan vähintään kolmen vuoden välein.

Lukuvuoden aikana esiopetusryhmän opettajat ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja tapaavat vähintään kolme kertaa, jolloin arvioidaan ryhmän ja lasten tilannetta ja mahdollisia kasvun ja oppimisen tuen sekä myös opiskeluhuollon tarpeita.

Yhteisöllinen opiskeluhoito perusopetuksessa

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria ja hyvinvointityötä. Sen tavoitteena on edistää oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllinen opiskeluhoito muodostaa suurimman osan opiskeluhoitojen kokonaisuudesta.

Kuvio 5. Opiskeluhoitojen kokonaisuus (THL 2023).

Kaikki oppilaiden kanssa työskentelevät henkilöt edistävät opiskelijoiden ja koko oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä.

Kuvio 6. Esimerkki yhteisöllisen opiskeluhoollon sisällöistä (THL 2023).

Yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelusta, koordinoimisesta ja kehittämisestä vastaa yksikön yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä.

3.1 Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset

Seuraamisen käytännöt

Porvoon kaupungin perusopetuksen laaturaportissa kootaan tilannekuvaa oppilaiden hyvinvoinnista. Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta seurataan Porvoon kaupungissa muun muassa Kouluterveyskyselyn, Hyvinvointiprofiilin ja huoltajakyselyiden pohjalta.

Laaturaporttiin liittyvien kyselyiden lisäksi rehtorit vastaavat Teaviisari-kyselyyn joka toinen vuosi, koulujen henkilöstö henkilöstökyselyyn noin joka toinen vuosi sekä oppilaat osallistuvat MOVE-mittauksiin opetussuunnitelman mukaisesti.

Käytettäviä mittareita seurataan myös kunnan lasten ja nuorten hyvinvointiryhmässä sekä alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä.

Huolenaiheita	Ilonaiheita
<ul style="list-style-type: none"> - Mielenterveys - Seksuaalinen ahdistelu - Ahdistuneisuus - Tyytymättömyys elämään ja kouluun - Yksinäisyys - Keskusteluyhteys vanhempiin - Kannabiskokeilut - Koronaepidemia on vähentänyt yhteydenpitoa kavereihin 	<ul style="list-style-type: none"> - Harrastaminen - Työrauha luokassa - Raittius

Kuvio 7. Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmän nostamia kouluterveyskyselyn tuloksia vuodelta 2021.

3.2 Toimipaikkakohtaiset hyvinvointi- ja opiskeluhuolto-ryhmät

Päiväkodin yhteydessä toimiva esiopetuksen hyvinvointiryhmä

Päiväkodin yhteydessä toimivaa esiopetuksen hyvinvointiryhmää johtaa päiväkodinjohtaja. Päiväkodinjohtajan lisäksi ryhmään kuuluu jokaisesta lapsi- / oppilasryhmästä yksi edustaja, päiväkodin vastuuterveystenhoitaja, 1–2 huoltajaa, päiväkodin / esiopetuksen erityisopettaja sekä kuraattori ja / tai psykologi. Tarvittaessa ryhmään voidaan kutsua muita asiantuntijoita tai toimijoita. Lasten osallisuus toteutuu heitä kuulemalla ja tuomalla heidän ajatuksiaan ja näkemyksiään ryhmään.

Hyvinvointiryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuoden aikana ja tarvittaessa useammin. Kaksikieliset esiopetuksen toimipaikat (päiväkodeissa) voivat pitää yhden yhteisen ryhmän, jolloin kummankin kieliryhmän kuraattorit ja psykologit kutsutaan mukaan. Esiopetuksessa toimipaikan vuosisuunnitelmaan kirjataan hyvinvointiryhmän kokoonpano, kokoontumiset sekä toimenpiteet vuodelle.

Keväisin esiopetuksen toimintakertomuksessa kuvataan yhteisöllisen ja yksilökohtaisen

opiskeluhuollon toteutumista, resurssien riittävyyttä ja toiminnan vaikuttavuutta. Opetuksen järjestäjä ilmoittaa ajankohdan tulevan lukuvuoden palvelutarpeen arviosta.

Koulun yhteydessä toimivat esiopetusryhmät

Koulun yhteydessä toimivat esiopetusryhmät ovat osa koulun yhteisöllistä opiskeluhoolto-ryhmää. Tällöin ryhmään kuuluu myös esiopetuksen opettajia ja päiväkodinjohtaja. Koulun terveydenhoitaja tuo kokoukseen lastenneuvolan terveydenhoitajien näkemykset ja esiopetuksen edustaja esiopetuksessa olevien lasten ja heidän huoltajiensa näkemykset.

Keväisin esiopetuksen toimintakertomuksessa kuvataan yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteutumista, resurssien riittävyyttä ja toiminnan vaikuttavuutta. Opetuksen järjestäjä ilmoittaa ajankohdan tulevan lukuvuoden palvelutarpeen arviosta.

Koulun yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä

Kaikissa kouluissa toimii yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä. Ryhmän työskentely on yhteisöllistä ja ennaltaehkäisevää. Yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän keskeinen tehtävä on suunnitella, toteuttaa ja arvioida opiskeluhuollon kokonaisuutta sekä vastata yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnitelman mukaisesta toiminnasta, sen kehittamisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista toimipaikassa.

Ryhmässä käsitellään asioita aina yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla, eikä ryhmässä saa käsitellä yksittäistä oppilasta koskevia asioita lainkaan. Ryhmässä käsiteltävät aiheet tulevat koko yhteisön hyvinvointiin liittyvistä teemoista: hyvinvointiin liittyvistä kyselyiden tuloksista ja havaituista yhteisöä koskevista ilmiöistä. Ryhmä vastaa yhteisöllisen opiskeluhuollon tiedottamisesta henkilöstölle ja opiskelijoille.

Koulujen lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan lukuvuoden alussa ryhmän johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat. Yhteisöllistä opiskeluhooltoryhmää johtaa rehtori tai virka-apulaisrehtori. Ryhmään kuuluu hänen lisäkseen erityisopettaja ja oppilaanohjaaja sekä hyvinvointialueen työntekijät, kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja. Lisäksi yhteisölliseen opiskeluhooltoryhmään kutsutaan käsiteltävän asian mukaan oppilaiden, huoltajien, koulun henkilökunnan ja yhteistyötahojen edustajia. Yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän tulee olla tietoinen oppilaskunnan hallituksen työstä.

Yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä kokoontuu suunnitelmallisesti ja riittävän usein, jotta se kykenee hoitamaan sille määritellyt tehtävät. Kokoontumisia on vähintään kaksi kertaa lukuvuoden aikana.

Keväisin koulun toimintakertomuksessa kuvataan yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteutumista, resurssien riittävyyttä ja toiminnan vaikuttavuutta. Ajankohta tulevan lukuvuoden palvelutarpeen arviosta ilmoitetaan vuosittain opetuksen järjestäjän toimesta.

3.3 Yhteisöllisen opiskeluhuollon hyvinvoinnin teemat

Porvoon kaupungissa painotetaan alla olevia teemoja yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistamisessa. Yhteisöllisessä hyvinvointityössä koulut edistävät teemoja vuosikelloajatuksen mukaisesti. Koulujen suunnittelevat ja toteuttavat hyvinvoinnin kokonaisuutta hyvinvoinnin teemojen tuella eri vuosiluokilla.

Vaihtoehtoisesti koulut voivat valita käyttämänsä mallin jo olemassa olevista, muualla kehitetyistä malleista, joita ovat esimerkiksi KouluKunnossa yhdessä!, Rovaniemen hyvinvoinnin vuosikello, Oulun tunne- ja turvataitokasvatusmalli ja Mieli ry:n materiaalit. Koulu voi laatia käyttämänsä mallin myös itse.

- **Yhteisöllisyys, osallisuus ja ryhmäyttäminen:** Yhteisöllisyyden kokemus antaa oppilaalle tunteen yhteisöön ja ryhmään kuulumisesta, osallisuus puolestaan auttaa oppilasta kiinnittymään ryhmään ja kouluun. Ryhmäyttämisen myötä oppilas kokee olevansa tärkeä osa ryhmäänsä. Toteutuessaan nämä kaikki tukevat koululäsnäoloa.
- **Arjen taidot:** Arjen selviytymistaidot ovat tärkeä osa oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Ne kattavat muun muassa seuraavat asiat: *ehkäisevä päihdetyö, lepo, liikunta, ruoka, rentoutuminen ja keskittyminen.*
- **Tunnetaidot:** Tunnetaitoja ovat *itsesäätely, itsetuntemus, empatia ja myötätunto sekä rauhoittuminen.* Tunnetaidot tarkoittavat kykyä havaita, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Tunnetaidot ovat itsetuntemuksen ja hyvän mielenterveyden perusta.
- **Kaveritaidot ja ristiriitojen ratkaisu:** Kaveritaidoilla tarkoitetaan kykyä asettua toisen asemaan, ratkaista ristiriitoja ja neuvotella. Kaveritaidot ovat tärkeitä taitoja työelämässä aikuisenakin.
- **Mediakasvatus:** Aikuisen ohjauksella oppilas oppii käyttämään mediaa turvallisesti, kun hänen medialukutaitonsa ja turvallisen mediankäytön osaamisensa kasvaa. Turvallinen median käyttö edesauttaa oppimista.
- **Turvataidot, turvaverkko ja selviytymiskeinot:** Turvataitojen myötä oppilas tunnistaa oman yksityisyytensä rajat. Oman turvaverkon ja henkilökohtaisten selviytymiskeinojen tunnistaminen auttaa oppilasta huomaamaan, kenen puoleen hän voi kääntyä hankalassa tilanteessa.

Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä vastaa koulukohtaisesti seuraavien tavoitteiden toteutumisesta:

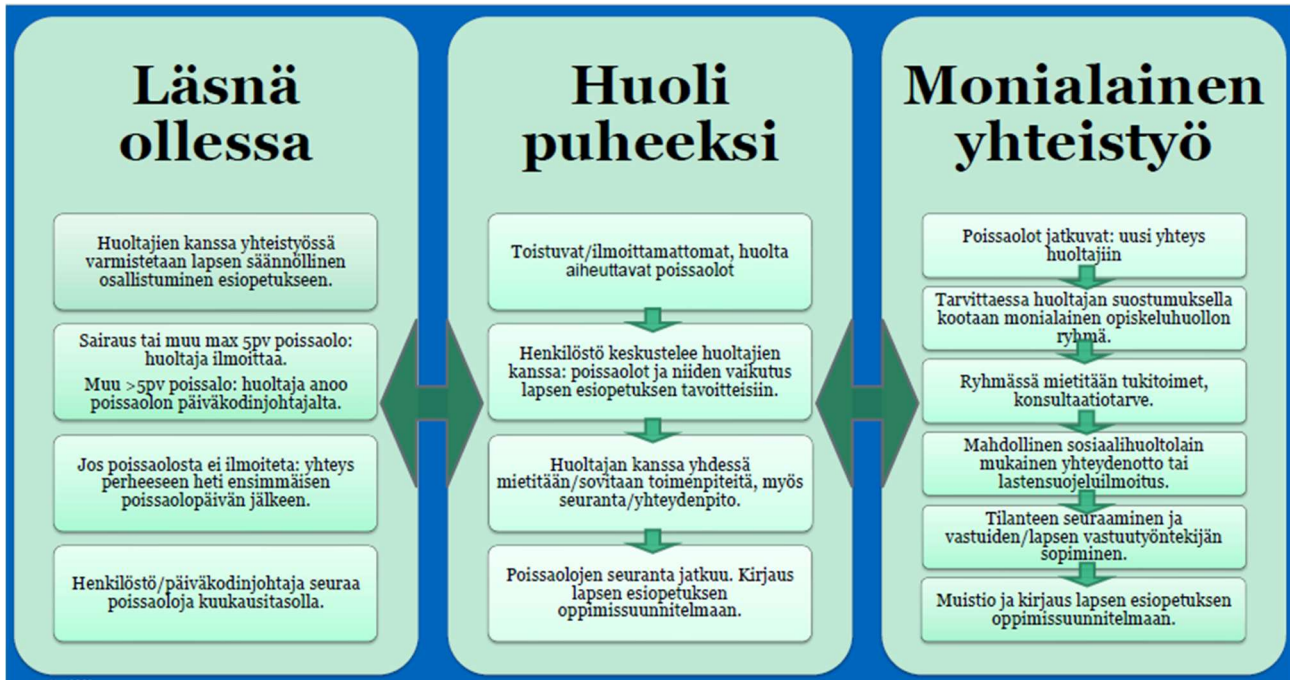
1. Yhteisöllinen hyvinvointityö kuuluu jokaiselle koulun aikuiselle.
2. Koulussa on valittu malli, jota käytetään yhteisöllisen hyvinvoinnin vahvistamiseksi.
3. Rehtori tiedottaa henkilökuntaa, oppilaita ja huoltajia mallin käytöstä.

4. Opettajat pitävät hyvinvoinnin mallin teemoja esillä jatkuvasti koulun arjessa.
5. Rehtori ja opettajat päättävät milloin pidetään teematunteja ja teemapäiviä hyvinvoinnin teemoihin liittyen.

3.4 Poissaolojen ehkäiseminen, seuraaminen ja niihin puuttuminen

Poissaolojen ehkäiseminen, seuraaminen ja niihin puuttuminen esiopetuksessa

- Vastuu esiopetuksessa olevan lapsen osallistumisesta opetukseen on huoltajalla (Perusopetuslaki 26 a §).
- Henkilöstö varmistaa yhteistyössä huoltajien kanssa lapsen säännöllisen osallistumisen.
- Huoltaja ilmoittaa lapsen poissaolosta viipymättä.
- Huoltajan on annettava yli viiden päivän (muu kuin sairaus) poissaolo päiväkodinjohdajalta.
- Henkilöstölle on toimintamalli puuttua ilmoittamattomiin poissaoloihin, huolta aiheuttavien ja toistuvien poissaolojen puheeksi ottamiseen ja seurantaan sekä monialaisen yhteistyön käynnistämiseen huoltajien kanssa. Ks. Esiopetus suunnitelma.

Kuvio 8. Poissaoloihin liittyvät toimintatavat esiopetuksessa.

Poissaolojen ehkäiseminen, seuraaminen ja niihin puuttuminen perusopetuksessa

Oppimista ja hyvinvointia edistävän koulutyön lähtökohtana on yhteinen vastuu jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kaikille koulun aikuisille. Välittävä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet, kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen edistävät oppilaan kiinnittymistä koulu yhteisöön. Koulun kiinnittymisen tukeminen sekä poissaolojen seuraaminen ja niihin puuttuminen on tarkennettu Porvoon kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa (luku 5).

3.5 Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen on tärkeä osa koulun opetus- ja kasvatustyötä. Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on ehkäistä päihteiden sekä tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön aloitusta. Ehkäisevässä päihdetyössä on olennaista erityisesti toimet, jotka edistävät vuorovaikutustaitoja, oppilaiden sitoutumista koulu yhteisöön ja sosiaalista vastuuta, terveyttä ja hyvinvointia edistäviä elintapoja, mielenterveyttä sekä terveyttä ja turvallisuutta edistävää koulu ympäristöä.

Porvoon kaupungin peruskouluissa ennaltaehkäisevää päihdetyötä toteutetaan muun muassa integroimalla eri oppiaineisiin hyvinvointia ja terveyttä edistäviä sisältöjä. Päihde- ja tupakka-asioita käsitellään perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti niin ympäristöopin ja terveystiedon opetuksessa kuin muiden oppiaineiden yhteydessä.

Huoltajien mukaan ottaminen koulun toiminnan kehittämiseen tukee ehkäisevän päihdetyön tavoitteita. Kodin kanssa tehtävällä yhteistyöllä voidaan vahvistaa merkittävästi oppilaan ja opiskelijan, ryhmän ja koko yhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta. Päihdetietoutta annetaan vanhemmille vanhempainilloissa sekä erilaisten tiedotteiden ja toimijoiden kautta.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käyttöön puuttuminen

Lain mukaan tupakanpolto ja tupakkatuotteiden hallussapito sekä alkoholin ja muiden päihteiden käyttö ja hallussapito on kiellettyä alle 18-vuotiailta. Lisäksi tupakkalain (549/2016) mukaan tupakointi on kiellettyä koulun alueella. Koulun henkilökunnalla on velvollisuus puuttua tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käyttöön tai hallussapitoon koulupäivän aikana. Koulun henkilökunnalla on myös velvollisuus puuttua, mikäli oppilas on koulussa alkoholin tai huumausaineiden vaikutuksenalaisena.

Opettajalla ja rehtorilla on oikeus ottaa haltuun tupakka- ja alkoholituotteet sekä muut päihdet koulupäivän aikana. Tupakka- ja alkoholituotteiden käytöstä ja haltuunotosta ilmoitetaan aina oppilaan huoltajalle, minkä lisäksi asiasta tehdään lastensuojeluilmoitus. Huumeiden käytöstä ja hallussapidosta ilmoitetaan aina myös poliisille. Tupakkatuotteita,

alkoholituotteita tai muita päihteitä käyttänyt tai hallussaan pitänyt oppilas ohjataan aina opiskeluhoitopalveluiden piiriin.

Päihtynyt oppilas siirretään eri tilaan, eikä häntä jätetä yksin. Huoltajaan ja / tai kouluterveydenhoitajaan otetaan yhteys viipymättä. Mikäli on mahdollista, huoltaja hakee oppilaan kotiin. Mikäli huoltajaa ei tavoiteta, oppilas ohjataan viivyttelämättä saattajan kanssa terveydenhoitajalle tai terveyskeskukseen.

Oppilaan myydessä tupakkatuotteita, alkoholia tai huumeita, asiasta ilmoitetaan välittömästi poliisille ja tehdään lastensuojeluilmoitus. Lisäksi oppilas ohjataan opiskeluhoitopalveluiden piiriin.

Esineiden ja aineiden haltuunotosta ja oikeudesta tarkastaa oppilaan tavarat määritellään Porvoon opetussuunnitelman luvussa 5.3.4.

3.5 Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastukset

3.5.1 Varhaiskasvatuksen epäkohtailmoitus

Ilmoitusvelvollisuus koskee varhaiskasvatuslain 26 § - 30 §:ssä tarkoitettua henkilökuntaa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa eli varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen sosionomeja, varhaiskasvatuksen lastenhoitajia, perhepäivähoitajia sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajia. Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia työsuhteessa olevia, myös määräaikaaisia. Ilmoitus tehdään HPK:n sähköisen asiointin kautta. Henkilöstön on velvollisuus tehdä ilmoitus, jos

- asia tai tilanne, jossa varhaiskasvatuksen tavoitteet, lapsen hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen tai oppimisen edellytykset vaarantuvat varhaiskasvatuslain vastaisesti,
- jos varhaiskasvatuksen laadussa ilmenee puutteita tai tapahtuu lapsen epäasiallista tai sopimatonta kohtelua,
- tilanne, jossa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on lapsen kehitykselle vahingollista tai joissa epäkohtiin puuttumista pyritään estämään henkilöstöä vaientamalla tai epäkohtia piilottelemalla ja tämä muodostaa uhan lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiselle,
- jos varhaiskasvatuksen tilat eivät ole terveellisiä, turvallisia tai vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin,
- jos varhaiskasvatuksen henkilöstön määrästä ja mitoituksesta poikkeaminen muodostaa uhan lapsen varhaiskasvatuksen toteutumiselle.

Päiväkodinjohtaja tai muu toiminnasta vastaava ryhtyy ilmoituksen saatuaan viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin epäkohdan tai sen uhan poistamiseksi tai korjaamiseksi.

Porvoon kouluissa ja päiväkodeissa tehdään säännöllisesti työpaikkaselvitykset ja työsuojeluriskien arvioinnit sekä palotarkastukset. Organisaatiolla on ohjeet sisäilmaepäilyissä toimimiseen ja ilmoitusmenettely rakennuksen olosuhteita tai vikoja koskevissa asioissa.

Koulujen yhteydessä olevien esiopetusryhmien tilat kuuluvat kiinteistön turvallisuuden tarkastusten osalta koulun tarkastuksiin.

3.5.2 Yhteistyö ja käytänteet terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksissa

Terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaan oppilaitosten terveellisyys, turvallisuus ja hyvinvointi tarkastetaan kolmen vuoden välein. Tarkastus tehdään monialaisena yhteistyönä eri viranomaisten ja tahojen kanssa. Viranomaisten yhteistyönä tehtävä tarkastus koostuu useista vaiheista, joissa arvioidaan toimipisteen fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia olosuhteita. Tarkastuksessa kiinnitetään huomiota muun muassa tilojen terveellisyyteen ja turvallisuuteen sekä yhteisön hyvinvointiin. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain. Porvoon kaupungin opiskeluhuollon ohjausryhmässä sovitaan tarkastusten monialaisesta toteuttamisesta sekä keskinäisestä työn ja tehtävien jaosta eri toimijoiden kesken.

Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta arvioidaan lisäksi päivittäisessä toiminnassa ja mahdolliset havainnot sekä huoltajien ja oppilaiden antama palaute käsitellään yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä. Lisäksi oppilaiden terveydestä ja hyvinvoinnista kerätään tietoa vuosittain täytettävällä Hyvinvointiprofiili-kyselyllä (vuosiluokat 4–9), joka toinen vuosi täytettävällä Kouluterveyskyselyllä (vuosiluokkien 4 ja 5 sekä heidän huoltajansa sekä vuosiluokkien 8 ja 9 oppilaat) sekä MOVE-mittauksilla (vuosiluokat 5 ja 8). Huoltajien näkemyksiä muun muassa koulu yhteisön terveellisyydestä ja turvallisuudesta kartoitetaan joka kolmas vuosi huoltajakyselyllä.

4 Yksilökohtainen opiskelu- huolto

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan neuvolapalveluja, kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset, muut määräaikaiset terveystarkastukset sekä erityisen tuen käynnit ovat osa yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Opiskeluhuollon työntekijät kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhuoltotyön asiakaskertomukseen. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

4.1 Oppilaan ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin

Kaikki esi- ja perusopetuksen oppilaat ovat oikeutettuja oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaisiin opiskeluhuollon palveluihin. Esi- ja perusopetuksessa oppilaan hyvinvointia ja oppimista seuraa ensisijaisesti opettaja. Kun opettajalla tai muulla oppimisyhteisön henkilökuntaan kuuluvalla herää huoli oppilaan tilanteesta, siitä keskustellaan heti oppilaan ja tarvittaessa alaikäisen oppilaan huoltajan kanssa.

Lapsen ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin esiopetuksessa

Esiopetuksen toimipaikoille on nimetty kuraattorit ja psykologit. Opettajat ja huoltajat voivat konsultoida opiskeluhuollon työntekijöitä. Yhteistyössä huoltajien kanssa varmistetaan, että apua tarvitseva lapsi pääsee palveluihin.

Esiopetuksessa olevien lasten terveydenhuoltopalvelut kuuluvat lastenneuvolalle. Huolen herätessä esiopetuksen ja neuvolan henkilöstö voi huoltajan luvalla olla yhteydessä toisiinsa. Kirjalliseen tiedonsiirtoon ja arvion antamiseen lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista sekä huolta herättävistä asioista käytetään lomaketta, joka lähetetään postitse neuvolaan lapsen omalle hoitajalle, joka palauttaa lomakkeen omine kirjauksineen takaisin esiopetukseen. Lomake liitetään toiminnanohjausjärjestelmässä lapsen tietoihin.

Esiopetusryhmän marras-joulukuun oppimisen tuen ryhmässä arvioidaan lasten koulun aloitukseen liittyviä mahdollisia huolen aiheita ja tuen tarpeita. Esiopetuksen erityisopettaja on mukana näissä tapaamisissa. Huoltajien luvalla varhaiskasvatuksen erityisopettaja vie moniammatillisen työryhmän käsiteltäväksi mahdollisesti koulupsykologin arviota tarvitsevat lapset.

Oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin perusopetuksessa

Opettajan on aina mahdollista konsultoida nimettömästi esimerkiksi kuraattoria, psykologia tai terveydenhoitajaa oppilaan huolta herättävästä asiasta. Nimetön konsultaatio sopii esimerkiksi sellaiseen tilanteeseen, jossa opettaja haluaa tukea huolen puheeksi ottamiseen oppilaan huoltajien kanssa.

Nimellä konsultointi edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta. Jos tilanne on vakava, opettajalla on velvoite ottaa viipymättä yhteyttä terveydenhoitajaan, koulupsykologiin tai kuraattoriin oppilaan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä oppilaan kanssa, oppilaalle on kerrottava tehtävästä yhteydenotosta ja annettava mahdollisuus keskustella yhteydenoton syistä. Myös huoltajalle on välitettävä tieto yhteydenotosta, sillä huoltajan tiedonsaantioikeutta ei voi kieltää ilman painavaa perustetta. Oppilaalla on painavasta syystä oikeus kieltää huoltajan tiedonsaantioikeus sekä kieltää huoltajaansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhoitoasian käsittelyyn ja antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhoillon tietoja, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Asiassa on huomioitava oppilaan kehitystaso ja muut henkilökohtaiset ominaisuudet sekä asian laatu.

Mikäli oppilas tai huoltajat kieltävät opettajaa kertomasta terveydenhoitajalle, koulupsykologille tai kuraattorille huolesta, mutta opettaja arvioi huolen vaativan ohjausta, on hänen kerrottava huolensa oppilaan nimellä kiellosta huolimatta. Ohjauksesta ja sen syistä on jälkikäteen tiedotettava oppilasta tai huoltajaa, mikäli se ei ole oppilaan edun vastaista. Oppilaan edun arvioinnissa opettajan tulee konsultoida opiskeluhoillon henkilöstöä. Tapauskohtaisesti harkitaan, milloin terveydenhoitaja, koulupsykologi tai kuraattori on itse suoraan yhteydessä oppilaaseen tai huoltajaan. Jos oppilas ei halua keskustella opiskeluhoillon työntekijän kanssa, mutta opettajalla on lastensuojelullinen huoli, opettajan on oltava yhteydessä lastensuojeluun. Lastensuojeluilmoituksen tekemisestä on kerrottava huoltajille.

Oppilaalla on oikeus käydä terveydenhoitajan, psykologin ja kuraattorin tapaamisissa, vaikka hänen huoltajansa kieltäisivät sen. Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä yhteydenoton jälkeen. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä.

Koulussa on huolehdittava, että kaikki oppilaat tuntevat opiskeluhoillon henkilökunnan jäsenet ja tietävät, miten heidät tarvittaessa tavoittaa.

4.2 Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti oppilaan tueksi, silloin, kun hänen tilanteensa varhaiseen selvittelyyn ja hoitamiseen tarvitaan eri alojen asiantuntijoita. Luokanopettajan tai luokanvalvojan on hyvä olla monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenenä, sillä hän tuntee usein parhaiten oppilaan päivittäiset, opiskeluun liittyvät ongelmat. Muutoin ryhmän kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Ryhmään voidaan kutsua tarvittaessa mukaan opiskeluhuollon yhteistyötahoja, ulkopuolisia asiantuntijoita tai oppilaan läheisiä.

Ryhmän kokoaa se, jolle on herännyt huoli oppilaan tilanteesta. Ryhmän kokoamiseen tarvitaan aina oppilaan, tai jos hänen ikänsä tai kehitystasonsa sitä edellyttää, hänen huoltajansa suostumus. Esiopetuksessa yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu huoltajan suostumukseen. Ryhmän kokoava henkilö sopii ryhmän kokoonpanosta oppilaan tai huoltajan kanssa etukäteen. Esiopetuksessa asiasta sovitaan huoltajan kanssa.

4.3 Opiskeluhuoltokertomus ja opiskeluhuoltorekisteri

Yksilökohtaisesta opiskeluhuollosta laaditaan aina opiskeluhuoltokertomus, jonka tekemisestä vastaa monialaisen asiantuntijaryhmän koolle kutsunut henkilö. Kirjauksia voivat tehdä myös muut monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenet. Opiskeluhuoltokertomuksessa käytetään esi- ja perusopetuksen yhteistä pohjaa.

Opiskeluhuoltokertomukseen kirjataan vain sellaiset tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilaan asian selvittämiseksi ja oppilaan tukemiseksi. Opiskeluhuoltokertomuksen katseluoikeus on vain henkilöillä, joille on pyydetty oikeus tarkastella muistiota. Jos sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Opiskeluhuoltokertomukset muodostavat opiskeluhuoltorekisterin, jota ylläpidetään koulun arkistossa. Opiskeluhuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä opiskelijaa taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Oppilaan siirtyessä toisen opetuksen järjestäjän opetukseen opiskeluhuollon asiakasrekisteritietoja voidaan luovuttaa vain oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumuksella. Uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä vain sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta.

Esiopetuksessa yksilökohtaiset opiskeluhuoltokertomukset säilytetään päiväkodissa lukitussa kaapissa. Monialaisen asiantuntijaryhmän vastuhenkilö toimittaa opiskeluhuoltokertomuksen päiväkodinjohtajalle säilytettäväksi ja arkistoitavaksi.

4.4 Tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Kurinpitotoimien tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä tai niiden jälkeen oppilas ohjataan tarvittavaan opiskeluhooltoon. Rehtori kertoo oppilaalle ja oppilaan huoltajille mahdollisuudesta keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Rehtori varmistaa, että huoltajalla on opiskeluhoollon ajantasaiset yhteystiedot.

Lisäksi oppilaalle järjestetään muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Rehtori on yhteydessä huoltajaan ja laatii huoltajan kanssa suunnitelman oppilaan kouluun palamisesta sekä varmistaa, että huoltajalla on opiskeluhoollon yhteystiedot. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle varataan tilaisuus osallistua suunnitelman laatimiseen. Suunnitelma kirjataan Wilmaan.

Esiopetuksessa noudatetaan perusopetuslain esiopetukselle kuuluvia toimenpiteitä.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten toimien käyttö on tarkennettu perusopetuksen ope-
tussuunnitelmassa (luku 5.3).

4.5 Opettajan laajaan terveystarkastukseen antama oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaava arvio

Oppilaille suoritetaan laajat terveystarkastukset vuosiluokilla 1, 5, ja 8. Laajan terveystarkastuksen lääkärin osuuteen kutsutaan mukaan myös oppilaan huoltajat. Laajan terveystarkastuksen pohjana käytetään THL:n kyselylomakkeita, jotka on tarkoitettu oppilaille ja huoltajille.

Laajaan terveystarkastukseen sisällytetään huoltajan suostumuksella opettajan arvio oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista koulussa. Arviossa on oltava tiedot, jotka ovat tarpeellisia terveyden- ja sairaanhoidon tai tuen tarpeen arvioimiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Porvoossa käytetään tähän THL:n vuoden 2023 päivitettyä lomaketta.

Tarkastusten käytännön toteutus sovitaan koulukohtaisesti opiskeluhoollon yhteistyönä. Lomakkeen käyttöön liittyvät asiat, kuten lomakkeen kulku ja aikataulut, käydään koululla läpi yhdessä kouluterveydenhuollon ja tarkastettavien luokkien opettajien tai luokanvalvojien kesken.

4.5 Oppilaan esiopetus- ja koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Oppilaan esiopetus- ja koulupäivän aikaisen erityisruokavalion ilmoittaminen

Esiopetuksessa huoltajat toimittavat lääkärintodistuksen päiväkodinjohtajalle ja kopion siitä lapsen terveydenhoitajalle neuvolaan. Erityisruokavaliotodistus on voimassa yhden vuoden, ellei kyseessä ole anafylaksiavaara, keliakia tai diabetes, jolloin todistukset ovat pysyvästi voimassa.

Kouluterveydenhoitaja kirjoittaa todistuksen oppilaan erityisruokavaliosta. Tarvittaessa kouluterveydenhoitaja pyytää lääkärin lausuntoa. Kouluterveydenhoitaja ilmoittaa erityisruokavalion ruokapalveluun.

Vanhempien täyttämä lomake riittää, kun kyseessä ovat uskonnolliset tai eettiset syyt tai oppilas noudattaa kasvisruokavaliota. Vegaaniruokavaliota voidaan valmistaa erityisruokavaliona, mikäli perhe noudattaa vegaaniruokavaliota myös kotona.

Oppilaan esiopetus- ja koulupäivän aikaisen lääkityksen ilmoittaminen

Esiopetuksessa hoitoa ja lääkitystä vaativista erityistoimenpiteistä ja -järjestelyistä sovitaan aina lapsikohtaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa. Esiopetuksessa noudatetaan varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelmaa, jossa kuvataan tarkemmin muun muassa lapsen yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman laatiminen. Yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma liitetään lapsen oppimissuunnitelmaan toiminnanohjausjärjestelmässä.

Huoltajien on huolehdittava siitä, että oppilaan lääkehoidon toteuttamisesta sovitaan yhdessä hoitavan tahon ja koulun henkilöstön kanssa. Sairauden vaatima koulupäivän aikainen hoito suunnitellaan tapauskohtaisesti terveydenhuollon, koulun ja huoltajan kanssa. Koulussa annetaan lääkkeitä yksilöllisen suunnitelman mukaan tai vain erityistilanteissa.

Rehtori vastaa siitä, että koululla järjestetään kokoontuminen, jossa sovitaan oppilaan lääkehoidon yksityiskohdista ja vastuista. Vastuut kirjataan lääkehoidon suunnitelmaan. Rehtori vastaa lääkehoitosuunnitelman toteutumisesta koulussa sekä siitä, että koulussa on käytettävissä riittävä tieto ja asiantuntemus.

5 Yhteistyön järjestäminen oppijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien koulu yhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, esi- ja perusopetuksen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoitoon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoito keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Porvoon kaupungin opiskeluhoitoon ohjausryhmän vastuulla on osallistaa oppilaat, huoltajat, esi- ja perusopetuksen henkilöstö sekä opiskeluhoitohenkilöstö opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen. Koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien vastuulla on osallistaa oppilaat, huoltajat, koulun henkilöstö sekä opiskeluhoitopalveluiden henkilöstö esi- ja perusopetuksen yhteisöllisen opiskeluhoitoon toteuttamiseen.

Esiopetuksen ja koulujen henkilöstölle ja päiväkodinjohtajille ja rehtoreille järjestetään perehdyttämistä ja koulutusta opiskeluhoitoon järjestämisestä ja toteuttamisesta sekä yhteisöllisen työn ja turvallisuuden edistämisestä.

5.1 Opiskeluhoitoon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalahoitoon yhteydessä

Opiskeluhoitoon moniammatillinen yhteistyö esiopetuksessa

Varhaiskasvatuksessa tehostetun tuen piirissä olleen lapsen kohdalla pohditaan esiopetuksen tuen tarvetta jo keväällä ennen esiopetuksen alkua yhdessä huoltajien ja tarvittaessa monialaisen yhteistyöryhmän kanssa. Esiopetuksessa tarvittavista tukitoimista ja resursseista päätetään varhaiskasvatustalouksissa lapsen tuen työryhmässä.

Lukuvuoden aikana esiopetusryhmässä järjestetään kolme oppimisen tuen ryhmän tapaa, joissa seurataan ja arvioidaan sekä ryhmän toimintaa että lasten edistymistä sekä mahdollisia tuen tarpeita esiopetuksessa ja koulun aloitukseen. Tarvittaessa konsultoidaan opiskeluhoitoon henkilöstöä niin yhteisöllisissä kuin yksilöllisissä asioissa. Esiopetusikäisten moniammatillinen työryhmä arvioi muun muassa psykologin arviointien tarpeen.

Ryhmään osallistuvat varhaiskasvatuksen erityisopettajat, koulun psykologit sekä hyvinvointialueen puhe- ja toimintaterapeutit.

Huhti-toukokuussa järjestetään esiopetuksen ja tulevan koulun yhteiset tiedonsiirtopalaverit koulunsa aloittavista lapsista. Tapaamisista sopivat esiopetuksen henkilöstö ja koulu. Erillisen palaverin tukea tarvitsevista oppilaista sopii varhaiskasvatuksen erityisopettaja koulun kanssa. Tiedonsiirtopalaveriin osallistuvat esiopetuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, tuleva luokanopettaja, erityisopettaja, rehtori sekä opiskeluhuollon henkilöstöä. Tarvittaessa lapsikohtaisissa asioissa huoltajan luvalla mukaan kutsutaan tuleva iltapäivätoiminnan vastuuhjaaja.

Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö perusopetuksessa

Oppilaan tehostetun ja erityisen tuen suunnitteluun kootaan moniammatillinen asiantuntijaryhmä kunkin oppilaan kohdalla yksilöllisesti. Opiskeluhuollon toimijat voi olla mukana tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa tarpeen mukaan. Jokaisen oppilaan kohdalla arvioidaan opiskeluhuollon tarve tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Päävastuu pedagogisen tuen suunnittelusta on opettajalla ja erityisopettajalla, jotka laativat pedagogiset asiakirjat. Asiakirjat käsitellään aina moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä.

Oppilaan siirtymisen joustavaan perusopetukseen käsitellään asiaa varten kootussa moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä.

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa. Oppilaalle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa, hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua. Oppilaalla on omassa koulussaan käytössä kaikki koulun tukitoimet kolmiportaisen tuen mukaisesti.

Oppilaan siirtyessä omasta koulustaan sairaalaopetukseen ja palatessa jälleen omaan kouluun, toteutetaan siirtyminen moniammatillisessa yhteistyössä oppilaan, huoltajan tai muun laillisen edustajan, opetuksen järjestäjän, sairaalaopetusyksikön ja erikoissairaanhoidon kanssa. Nivelvaihe suunnitellaan aina yksilökohtaisesti. Rehtori nimeää sairaalakouluun siirtyvälle tai sieltä palaavalle oppilaalle vastuuopettajan, joka hoitaa yhteistyön sairaalakoulun kanssa. Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus ja kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö ja konsultaatio.

5.2 Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

5.2.1 Yhteistyö nuorisopalveluiden kanssa

Porvoossa nuorisotyö on suurelta osin ennaltaehkäisevää kasvatustyötä, joka toteutuu kouluissa osana nuorisopalveluja. Nuorisotyöntekijät työskentelevät säännöllisesti kouluilla. Sen lisäksi he ovat koululaisten tavoitettavissa muun muassa nuorisotiloilla, verkossa ja somekanavilla. Nuorisotyöntekijät tukevat oppilaan mielen hyvinvointia koulussa monin tavoin: kaikille oppilaille suunnatun perinteisen nuorisotyön keinoin sekä tarvittaessa räätälöidymmin kohdennetun ja etsivän nuorisotyön kautta.

Nuorisotyöntekijät toteuttavat kouluissa mielen hyvinvointia edistäviä oppitunteja eri ikäryhmille sekä järjestävät toiminnallisia tapahtumia muun muassa luokkahengen kohottamiseen, ryhmäyttämiseen ja yhdenvertaisuuteen liittyen. Nuorisotyöntekijät voivat olla mukana myös koulun vanhempainilloissa sekä pitää säännöllisiä koulupäivystyksiä, joiden tavoitteena on nuorten kohtaaminen, nuorten tarpeisiin vastaaminen ja kouluviihtyvyyden edistäminen. Lisäksi nuorisotyöntekijät vetävät erilaisia ryhmäprojekteja esimerkiksi kiusaamiseen liittyen sekä tarjoavat räätälöityjä erityisen tuen pienryhmiä oppilaille, jotka tarvitsevat tukea elämäntilanteeseensa.

Nuorisotyöntekijän rooli oppilaan mielen hyvinvoinnin tukemisessa on monitasoista. Se on kohtaamista yksilö- ja ryhmätasolla sekä koko kouluyhteisön kehittämiseen osallistumista esimerkiksi yhteisöllisen opiskeluhohtotyön ja monialaisen verkostotyön kautta.

[Nuorisotyö Porvoon kaupungin perusopetuksessa](#)

5.2.2 Yhteistyö lastensuojelun kanssa

Opetus- ja opiskeluhohtohenkilöstö voi konsultoida matalalla kynnyksellä kiireettömissä asioissa lastensuojelua soittamalla lapsiperheiden neuvontapalveluun.

Opetus- ja opiskeluhohtohenkilöstön tulee tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli heillä on herännyt huoli lapsen hyvinvoinnista. Lastensuojeluilmoitus on tehtävä viipymättä salassapitosäännöksistä huolimatta.

[Lisätietoja Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen lastensuojelusta](#)

5.2.3 Ankkuritoiminta

Ankkuritoiminnalla tarkoitetaan moniammatillista yhteistyötä, joka kohdistuu lasten ja nuorten (alle 18-vuotiaiden) hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennaltaehkäisemiseen. Ankkuritoiminnassa nuoren etu asetetaan etusijalle ja pyritään tunnistamaan nuoren voimavarat ja tukemaan häntä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Ankkuritiimin tavoitteena on ehkäistä ennalta nuorten rikoksia ja edistää nuorten hyvinvointia moniammatillisessa yhteistyössä, tarjota nuorelle ja perheelle tarkoituksenmukainen apu ja tuki oikea-aikaisesti, tukea nuorten osallisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä ja siten lisätä sisäistä turvallisuutta, edistää yhteistyötä ja tiedonvaihtoa muiden varhaisen puuttumisen toimijoiden ja toimintamallien kanssa sekä edistää ammattilaisten ammattitaidon kehittymistä yli organisaatorajojen suhteessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen, varhaiseen puuttumiseen ja rikosten ennaltaehkäisemiseen.

Ankkuritoiminta toteutetaan moniammatillisessa ankkuritiimissä, jonka tehtävän on kartoittaa nuoren ja perheen kokonaisvaltainen tilanne ja huolehtia tarkoituksenmukaisesta palveluohjauksesta. Ankkuritoiminnan yhteistyökenttä on laaja, kattaen toimijoita nuoren lähipiiristä kouluihin, yhdistyksiin ja kaupungin eri toimijoihin.

Ankkuritoiminnan kohderyhmänä ovat alle 15-vuotiaat ja erillisen harkinnan mukaan 15–17-vuotiaat, jotka ovat tehneet rikoksen tai heitä epäillään rikoksesta, ovat käyttäneet huumetta ja / tai päihteitä ja / tai tarvitsevat moniammatillista tukea elämäntilanteessaan.

[Lisätietoja ja ankkuritoiminnan yhteystiedot](#)

5.3 Opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen

Esiopetuksen alussa järjestettävissä vanhempainilloissa huoltajille kerrotaan opiskeluhuollosta ja sen henkilöstöstä. Päiväkodin yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä on huoltajaedustus ja ryhmän kokouksista tiedotetaan kaikille huoltajille. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon käynnistäminen tehdään yhteistyössä huoltajan kanssa.

Oppilaita, huoltajia, henkilöstöä ja yhteistyötahoja tiedotetaan opiskeluhuollon periaatteista ja menettelytavoista muun muassa opiskeluhoitoryhmän tapaamisissa, vanhempainiloissa ja luokissa. Oppilaita ja huoltajia kutsutaan mukaan opiskeluhoitoryhmän kokouksiin käsiteltävän asian mukaan.

6 Suunnitelmat oppijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelmat

Jokaisessa Porvoon kaupungin esiopetusyksikössä ja perusopetuksen koulussa on sitouduttu ennalta ehkäisemään kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa. Kiusaamista, väkivaltaista käytöstä tai häirintää ei hyväksytä.

Porvoon perusopetuksen opetussuunnitelman arvojen mukaisesti, koulunkäynti perustuu positiiviseen ja kannustavaan palautteeseen, ryhmän kehityksen tukemiseen ja yhteishengen luomiseen. Jokainen yksilö on arvokas omana itsenään. Opetuksessa painotetaan erilaisuuden hyväksymistä. Oppilaille selvitetään kiusaamisen määritelmät sekä seuraukset etukäteen. Oppilaita ohjataan hyvään käytökseen ja vastuuntuntoon arkipäivän tilanteissa.

Porvoossa tehdään tiivistä yhteistyötä hyvinvointipalvelujen toimijoiden, poliisin sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Yhteistyön painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä mutta myös tilanteisiin puuttuvaa monialaista yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa.

Koulun yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä suunnittelee, seuraa ja arvioi vuosittain väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän vastaisia toimia.

Joka toinen vuosi toteutettava kouluterveyskysely, kolmen vuoden välein toteutettavat opiskeluympäristön ja -yhteisön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastukset sekä vuosittain täytettävä hyvinvointiprofiili tuottavat arvokasta tietoa väkivallasta, kiusaamisesta ja häirinnästä. Lisäksi koulut voivat toteuttaa myös omia kyselyitä suunnittelun ja arvioinnin tueksi.

6.1 Suunnitelmat oppijoiden suojaamiseksi väkivallalta

6.1.1 Suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta esiopetuksessa

Toiminnassa keskeistä on, että aikuiset toimivat ja työskentelevät aktiivisesti lasten kanssa. Lapsiin ja ryhmän toimintaan sitoudutaan eikä lapsia jätetä yksin. Kun aikuinen on läsnä, lasten toimintaa ja käyttäytymistä voidaan ohjata ennakoivasti sekä puuttua tilanteisiin nopeasti. Toimintaa sekä työskentely- ja leikkiryhmiä organisoidaan tarkoituksenmukaisesti ja suunnitelmallisesti. Lasten kanssa harjoitellaan vuorovaikutus- ja tunnetaitoja, itsensä ilmaisemista sekä itsesäätelyä.

Väkivaltatilanteisiin puuttuminen

Lapseen kohdistuva väkivalta

Väkivalltaan puututaan välittömästi huolimatta siitä, onko kyse tarkoituksellisesta väkivallasta, jossa ensisijaisena tavoitteena on halu satuttaa toista lasta vai tilanteesta, jossa lapsi ei vielä kykene sanallisesti ilmaisemaan itseään ja selvittämään asioita tai lapsen itsesäätely on kehittymätöntä. Tällöin turhautuminen saattaa purkautua fyysisenä toimintana toista kohtaan. Väkivaltatilanteen osapuolet viedään rauhoittumaan eri tiloihin aikuisten valvontaan. Lasta ei jätetä yksin, vaan aikuinen on samassa tilassa ja auttaa lasta aggression säätelyssä ja rauhoittumisessa tai kohteena olleen lohduttamisessa. Huom! Lapsen fyysinen rajoittaminen –menettelyohje.

Tarvittaessa väkivaltaa kohdannut lapsi toimitetaan lääkärintarkastukseen ja hoitoon. Mukana olleiden osapuolten huoltajille ilmoitetaan tapahtuneesta ja sovitaan tarpeen mukaan keskustelutilaisuus. Tilaisuuteen osallistuu lasten ja huoltajien lisäksi ryhmän opettaja ja päiväkodinjohtaja, huoltajien suostumuksella myös kuraattori voidaan kutsua mukaan. Yhdessä mietitään ratkaisuja ja ennakoivia toimenpiteitä, ettei vastaava toistuisi. Ryhmän opettaja tai päiväkodinjohtaja kirjoittaa väkivaltatilanteesta muistion, joka liitetään asianosaisten lasten tietoihin toiminnanohjausjärjestelmässä.

Lapsen taholta työntekijään kohdistunut väkivalta

Väkivalltaan puututaan välittömästi. Paikalle kutsutaan viipymättä toinen aikuinen ja tilanne pyritään rauhoittamaan. Lasta ei jätetä yksin, vaan aikuinen on samassa tilassa ja auttaa lasta aggression säätelyssä ja rauhoittumisessa. Huom! Lapsen fyysinen rajoittaminen –menettelyohje.

Tapahtuneesta ilmoitetaan viipymättä päiväkodinjohtajille. Työntekijä itse tai päiväkodinjohtaja tekee ilmoituksen vaaratilanteesta: Intra – Työkalut ja sovellukset – Wpro. Tarvittaessa työntekijä hakeutuu työterveyshuoltoon tai muun lääkärin hoitoon ja päiväkodinjohtaja tekee työtapaturmailmoituksen.

Väkivaltaa käyttäneen lapsen huoltajille kerrotaan tapahtuneesta ja yhdessä, myös lapsen kanssa, mietitään ratkaisuja ja ennakoivia toimenpiteitä, ettei vastaava toistuisi. Esiopetus

voi konsultoida opiskeluhuollon henkilöstöä asiassa. Mahdollisista jatkotoimenpiteistä, kuten yksilöllisen opiskeluhuollon käynnistämisestä, sovitaan huoltajan kanssa.

6.1.2 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta perusopetuksessa

Väkivaltatilanteisiin puuttuminen

1. Väkivaltatilanteeseen puututaan välittömästi ja pyritään rauhoittamaan tilanne. Mikäli tilannetta ei saada rauhoittumaan, pyydetään poliisi paikalle.
2. Väkivaltatilanteen osapuolet viedään rauhoittumaan eri tiloihin aikuisen valvontaan.
3. Oppilas toimitetaan tarvittaessa terveydenhoitajan / lääkärin tarkastukseen ja hoitoon.
4. Väkivaltatilanteesta kirjoitetaan muistio.
5. Kaikkien osapuolten huoltajiin otetaan välittömästi yhteyttä ja sovitaan yhteisneuvottelu, jossa tilannetta selvitetään ja sovitaan seuraamuksista ja mahdollisista korvauksista. Neuvotteluun osallistuu osapuolten lisäksi opettaja ja kuraattori tai rehtori.

Väkivaltatilanteiden jälkiseuranta

Väkivaltatapaukset käsitellään aina myös koulun opiskeluhooltoryhmässä. Vakavista ja toistuvista väkivaltatilanteista tehdään lastensuojeluilmoitus. Asianomainen tekee tarvittaessa rikosilmoituksen poliisille.

6.2 Suunnitelma oppijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta

6.2.1 Suunnitelma lasten suojaamiseksi kiusaamiselta esiopetuksessa

Kiusaamiselta suojaaminen ja siihen puuttuminen

Kiusaaminen on toistuvaa ja tietoista negatiivista toimintaa, joka kohdistuu jotakuta vastaan. Pienten lasten kiusaamisessa on kyse opituista vääränlaisista toimintatavoista tai kehittymättömistä vuorovaikutuksen ja itsehillinnän taidoista. Kun lapsi ei vielä riittävästi kykene sanallisesti ilmaisemaan itseään ja selvittämään asioita ja/tai itsesäätely on kehittymätöntä, saattaa turhautuminen purkautua fyysisenä toimintana toista kohtaan. Konfliktteissa ei ole kyse kiusaamisesta. Ristiriitoja syntyy, kun suunnilleen kahden tasaväkisen henkilön tavoitteet törmäävät keskenään. Konfliktit ovat yleisiä ja niitä tarvitaan sosiaalisten taitojen kehittymiseksi.

Kiusaaminen on sosiaalinen ilmiö ja liittyy vallankäyttöön. Kiusaajan koetaan olevan suurempi ja voimakkaampi ja sen kohteena oleva jää alakynteen. Kiusaamisen ei tarvitse olla dramaattista, mutta siinä voi nähdä tietynlaista käyttäytymistä. Kiusaaminen voi olla **fyysistä** (potkiminen, lyöminen, nipistäminen, leikkien häiritseminen ja rikkominen, tavaroiden

piilottaminen), **sanallista** (ilkkuminen, toisesta puhuminen pahaa, puhutteluun vastamatta jättäminen), **psykkistä** (uhkaaminen, manipuloiminen, sääntöjen muuttaminen leikeissä, painostaminen, ilmeiden näyttäminen, huokaileminen, paljon puhuvien katseiden näyttäminen, toisen sulkeminen ulkopuolelle). Kiusaamisen voi myös jakaa **suoraan kiusaamiseen**, jossa kiusaajan tunnistaa ja kiusaaminen kohdistuu suoraan uhriin fyysisesti tai sanallisesti ja **epäsuoraan kiusaamiseen**, jolloin kiusaajaa on vaikea tunnistaa ja kiusaamista tapahtuu eri tavoin.

Kiusaamiseen liittyy useita eri rooleja, jotka kasvattajien on tiedostettava, jotta tilanteen kaikkiin eri tekijöihin voidaan vaikuttaa. Kiusaamiseen liittyvät roolit:

- uhri
- kiusaajan apurit, aktiivisesti mukana
- vahvistajat, ne jotka esim. nauravat
- hiljaiset hyväksyjät
- puolustajat

Kiusatun lapsen käytös saattaa muuttua. Hän on usein yksin eikä hän puhu ystävästä. Tavoita katoaa, jos lapsi yrittää ostaa ystäviä. Lapsi voi vetäytyä, olla hiljainen ja surullinen. Kotona saattaa ilmetä uniongelmia. Lapsi viestittää eri tavoin, ettei enää halua tulla päiväkotiin. Kiusaamisen kohteena oleva lapsi voi myös toistuvasti hakeutua vuorovaikutukseen ja leikkiin kiusaajiensa kanssa ja pitää heitä ystävinään. Tällöin hän toimii tietystä roolissa sallien epäasianmukaisen kohtelun päästäkseen mukaan ja osaksi ryhmää.

Kiusaamista ehkäistään vahvistamalla ensinnäkin kasvattajien tietoisuutta kiusaamisesta ilmiönä. Henkilöstö havainnoi ja dokumentoi säännöllisesti lasten välistä vuorovaikutusta ja oppii tunnistamaan kiusaamisen. Lapsia voidaan myös haastatella ja pitää suunnitelmallisesti kahdenkeskisiä keskusteluja heidän kanssaan.

Lapsiryhmän toiminnassa henkilöstö varmistaa jokaisen lapsen ryhmään kuuluvuuden. Lasten sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen kehittymistä sekä vertaissuhteita tuetaan ohjaamalla päivittäisissä toiminnoissa ja kanssakäymisessä mutta myös erilaista opetusmateriaalia apuna käyttäen. Positiivinen, kunnioittava ja kannustava ilmapiiri sekä osallistava, yhteinen toiminta ja tekeminen rakentavat yhteisöllisyyttä. Lapsille opetetaan yhteisesti soveltuvia sosiaalisia kanssakäymisen sääntöjä ja tapoja. Aikuiset toimivat itse vuorovaikutuksen mallina. Yhdessä lasten kanssa sovitaan ryhmän viihtyvyyttä ylläpitäviä sääntöjä ja ohjeita.

Kiusaamista, väkivaltaa tai loukkaavaa käytöstä ei hyväksytä missään muodossa. Kasvattajat keskustelevat lasten kanssa konflikteista ja riitelystä. Lapset oppivat ymmärtämään, etteivät kaikki tilanteet ole kiusaamista vaan ristiriitatilanteita. Konfliktit otetaan vakavasti ja

kasvattajat tukevat lapsia selvittämään konfliktejaan. Konflikteissa on aina vahva tunnelataus, mutta konfliktin osapuolille voi opettaa, että asioita voi katsoa toisesta näkökulmasta ja tehdä myönnytyksiä. Lapsia ei jätetä yksin konfliktien selvittämisessä ja muitakin lapsia voi käyttää voimavarana konfliktien ratkaisemiseen. Aikuisen ei tule yrittää löytää totuutta vaan antaa asianosaisten kertoa oman versionsa. Lapsia tuetaan löytämään ratkaisuja asian eteenpäin viemiseksi.

Ryhmän henkilöstö keskustelee lasten kanssa kiusaamisesta niin, että lapset tulevat tietoisiksi kiusaamisesta ilmiönä ja kiusaamisen aikana esiintyvistä rooleista, sekä siitä mitä voidaan tehdä, kun havaitaan tai epäillään kiusaamista. Aikuisilta tulee pyytää apua ja ristiriitatilanteista kertominen ei ole juoruamista. Kiusaamisesta ja kiusaamisen rooleista käytävän keskustelun pohjana voi käyttää esim. Pekka Töpöhäntä -kirjoja.

Henkilöstö kertoo huoltajille lapsen olemisesta vertaisryhmässä sekä lapsiryhmän tavoitteista ja toiminnasta sosiaalisten taitojen tukemisessa. Huoltajien kanssa keskustellaan ja luodaan yhteistä ymmärrystä käytännöistä. Huoltajien kanssa voidaan sopia esimerkiksi syntymäpäiväkutsujen jakamiseen liittyvistä käytännöistä. Lasten kanssa keskustellaan siitä, onko syntymäpäiväkutsuilla kiristäminen ja uhkailu hyvien tapojen mukaista ja saako niin tehdä.

Lähtökohtana on, että kiusaamistilanteet ratkaistaan siinä ympäristössä, jossa kiusaamista tapahtuu. Huoltajat eivät voi vaikuttaa esiopetuksen aikana tapahtuvaan. Kun kiusaamista havaitaan tai kun lapsi tai huoltajat tuovat kiusaamisepäilyn esille, tilanteeseen suhtaudutaan aina vakavasti ja asia selvitetään. Esiopetuksen henkilöstö vastaa aina asian hoitamisesta. Kiusaamisessa mukana olleiden lasten huoltajille kerrotaan välittömästi tilanteesta ja toimenpiteistä kiusaamisen lopettamiseksi. Ryhmän henkilöstö selvittää mitä on tapahtunut kuulemalla kaikkia osapuolia ilman ennakkokäsityksiä. Henkilöstö selvittää asiaa myös havainnoimalla tilanteita, joissa kiusaamista epäillään tapahtuneen. Havainnot ja eri osapuolten näkemykset kirjataan ilman arviointeja lomakkeeseen.

Henkilöstön kuultua kaikkia mukana olleita sovitaan jatkotoimenpiteistä. Ratkaisuja mietitään yhdessä lasten kanssa. Henkilöstö voi myös konsultoida opiskeluhuollon henkilöstöä. Sovitut toimenpiteet kirjataan lomakkeeseen ja varmistetaan toimenpiteiden toteutuminen. Tilannetta seurataan ja toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan vähintään 2 viikon välein, seuranta dokumentoidaan. Tarvittaessa toimenpiteitä jatketaan tai suunnataan uudelleen, kunnes kiusaaminen on loppunut. Lomake liitetään toiminnanohjausjärjestelmässä kaikkien kiusaamisessa mukana olleiden osapuolten tietoihin, kun kiusaaminen on loppunut.

6.2.2 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta perusopetuksessa

Kiusaamisen ennaltaehkäisy

Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa suoraa tai sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa sanallista tai fyysistä kielteistä toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteen epätasapaino. Yksittäiset riidat ja erimielisyydet eivät ole kiusaamista.

Porvoon kaikissa koulussa tehdään ennaltaehkäisevää työtä kiusaamisen ehkäisemiseksi. Oppilaita kasvatetaan vastuuseen itsestä ja muista. Ennaltaehkäisevä työ näkyy oppilaille päivittäin koulun toimintatavoissa. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset yhteisöllisen opiskelu- ja huollon toimintatavat, pedagogiset lähestymistavat, sovittelukäytänteet ja turvallisen koulupäivän muodostavat rakenteet.

Kiusaamisen vastaisen työn koulukohtaiset vastuuhenkilöt kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.

Kiusaamiseen puuttuminen

Kiusaamistapauksiin puututaan välittömästi. Perusopetuksessa koulun opettajan ja rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle ja ruvettava välittömästi selvittämään asiaa. Opettajan tulee puuttua myös verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen, joka tapahtuu kouluajalla, kouluun liittyvässä toiminnassa tai johon on osallisena koulun oppilaita. Mikäli opettaja saa tietoonsa verkossa tapahtunutta kiusaamista, joka on koulun oppilaan ja koulun ulkopuolisen henkilön välistä, opettajan on suositeltavaa kertoa siitä oppilaan huoltajalle. Lisäksi on suositeltavaa, että huoltajat ilmoittavat tietoonsa tulleesta lapseen tai nuoreen kohdistuvasta verkkokiusaamisesta opettajalle, jotta asiaan osataan kiinnittää huomiota myös koulussa.

Jos koulun tietoon tulee alaikäiseen oppilaaseen kohdistuva kiusaaminen, joka saattaisi täyttää rikoksen tunnusmerkistön, koulun kannattaa ensin olla yhteydessä oppilaan huoltajaan ja tarvittaessa tämän jälkeen poliisiin. Vakavissa väkivaltaa sisältävissä tilanteissa tulee ottaa välittömästi yhteyttä poliisiin.

Vakavissa kiusaamistapauksissa koulut toimivat yhteistyössä opiskeluhoitohenkilöstön, poliisin ja / tai lastensuojelun kanssa.

Kiusaamistapausten selvittely ja jälkihoito

Porvoossa on käytössä yhteinen kiusaamistapauksiin puuttumisen malli. Kun koulun kiusaamisen vastaiselle tiimille ohjautuu kiusaamistapaus, se selvitetään KiVa koulu -mallilla ja selvittelyn jälkeen järjestetään kaksi seurantakeskustelua. Jos ensimmäisessä seurantakeskustelussa todetaan kiusaamisen jatkuvan, järjestetään kiusaamiseen syyllistyneen ja hänen huoltajiensa kanssa palaveri, jossa pyritään löytämään tilanteeseen ratkaisu. Molemmille osapuolille tarjotaan opiskeluhuollon tukea. Kiusaamistapausten selvittely kirjataan sille tarkoitettuun lomakkeeseen Wilmaan. Kiusaamisen esiintyvyyttä seurataan Kouluterveyskyselyn ja Porvoon kaupungin hyvinvointiprofilien avulla.

Kiusaamisen selvittelyn prosessikuvaus

1. Koulu saa tiedon kiusaamistapauksesta

- Opettaja tai rehtori ilmoittaa asiasta molempien osapuolten huoltajille ja kirjaa ilmoituksen Wilmaan.

2. Tapauksen selvittely

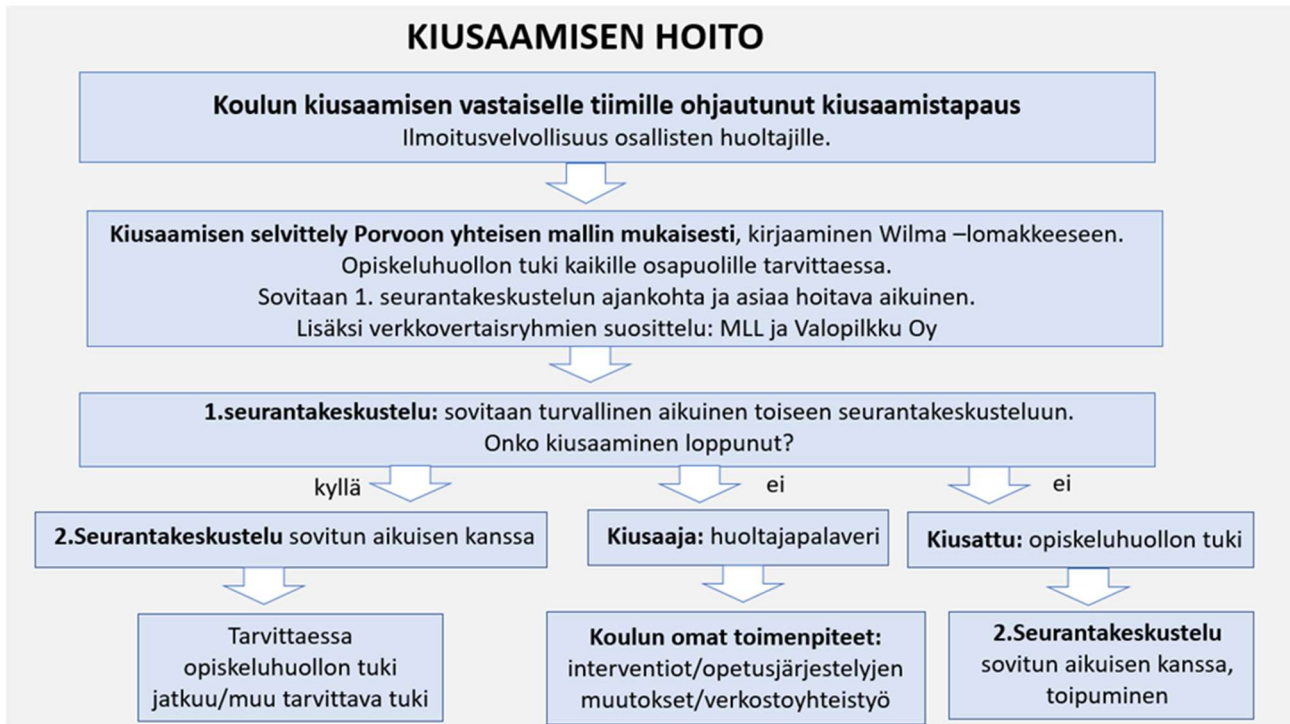
- Koulun kiusaamisen vastaiselle tiimille ohjautuu kiusaamistapaus.
- Tapaus selvitetään kuulemalla kaikkia osapuolia erikseen.
 - o Kiusaamisen vastainen tiimi tai muut nimetyt opettajat selvittävät tapauksen ja kirjaavat selvityksen Wilma-lomakkeeseen.
- Asiasta ilmoitetaan kaikkien osallisten huoltajille.
- Tapausta selvittävät aikuiset järjestävät opiskeluhuollon tuen tarvittaessa molemmille osapuolille.
- Tapausta selvittävät aikuiset sopivat kiusatun kanssa 1. seurantakeskustelun ajankohdan ja nimeävät vastuuhenkilön seurannan ajaksi.
- Tapausta selvittävät aikuiset suosittelevat MLL:n ja Valopilkkury:n verkkovertaistukiryhmiä kiusatulle.

3. Ensimmäinen seurantakeskustelu

- Kiusattu: jos kiusaaminen on loppunut, seurannasta vastannut aikuinen sopii toisen seurantakeskustelun ajankohdan ja sen pitäjän.
- Seurannasta vastannut varmistaa kiusatun opiskeluhuollollisen tai muun tuen tarpeen ja saannin.
- Kiusaaja: jos kiusaaminen ei ole loppunut, koulun edustajat järjestävät kiusaamiseen syyllistyneen ja hänen huoltajiensa kanssa moniammatillinen palaverin opiskeluhuollon tuella.

4. Toinen seurantakeskustelu

- Kiusattu: jos kiusaaminen on loppunut, seurantavastuussa oleva aikuinen varmistaa edelleen opiskeluhuollon tuen tarpeen ja saannin.
- Kiusaaja: jos kiusaaminen ei ole loppunut, koulu ryhtyy omiin toimenpiteisiin: opetusjärjestelyjen muutokset, interventiot, verkostoyhteistyö.

Kuvio 9. Kiusaamisen hoito perusopetuksessa.

6.3 Suunnitelma oppijoiden suojaamiseksi häirinnältä

6.3.1 Suunnitelma lasten suojaamiseksi häirinnältä esiopetuksessa

Häirintää ei tule hyväksyä missään muodossa. Toimipaikan yhdenvertaisuussuunnittelun yhteydessä henkilöstö selvittää ja tarkastelee kaikkia eri tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa loukkaavaa käytöstä eli häirintää tai syrjintää. Todetuihin epäkohtiin puututaan ja henkilöstö kehittää toimintaa ja vuorovaikutusta. Henkilöstön tehtävänä on seurata ja havainnoida lasten välisiä suhteita ja toimintaa. Jos häirintää havaitaan, henkilöstö puuttuu tilanteeseen ja ohjaa lapsia. Päivittäisissä tilanteissa tietoja ja taitoja harjoitellaan yhdessä. Esiopetusikäisten lasten toisiinsa kohdistama seksuaalinen tai sukupuoleen kohdistuva häirinnäksi luettava toiminta on usein vielä tahatonta ja ei-tarvittavaksi. Kehotunnekasvatus on turvataito- ja seksuaalikasvatusta, jota toteutetaan lapsen ikä- ja kehitystaso huomioiden. Se tarkoittaa käytöstapojen harjoittelua, omien oikeuksien opettelua sekä sopivuussääntöjä ja itsemääräämisoikeutta. Kehotunnekasvatus sisältää tietoa omasta kehosta ja taitoja huolehtia siitä. Turvataidoilla tarkoitetaan mm. lapsen hyvinvoinnin sekä kehityksen tukemista ja tärkeitä vuorovaikutustaitoja, joiden avulla lapsen itsetuntemus, -arvostus ja -luottamus kehittyvät. Lapselle opetetaan keinot, joilla lapsi voi suojata omaa yksityisyyttä ja koskemattomuutta. Lasten seksuaalikasvatukseen sisältyy eri osa-alueita, kuten taitoja suojata ja kunnioittaa omaa koskemattomuuttaan sekä toisten kehoa.

6.3.2 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi häirinnältä perusopetuksessa

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä tai kiusaaminen

Seksuaalinen häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä ovat tasa-arvolain mukaan syrjintää ja sellaisenaan kiellettyä.

Seksuaalista häirintää ovat vihjailevat eleet tai ilmeet sekä epäasialliset puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset. Seksuaalinen häirintä voi ilmetä myös fyysisenä kosketteluna ja lähentelynä, asiattomina ehdotuksina tai ahdisteluna. Seksuaalista häirintää voi tapahtua eri digitaalisen median kanavissa.

Puuttuminen

Sukupuolista häirintää tai ahdistelua on toiminta, jota sen kohde pitää loukkaavana tai vastenmielisenä. Häirinnän kohteen tulee ilmaista häiritsijälle, että hänen käyttöksensä on häiritsevää. Mikäli käytös tästä huolimatta toistuu, tulee häirinnän kohteen kääntyä esihenkilön, luottamusmiehen, työsuojeluvaltuutetun tai opettajiensa puoleen tilanteen selvittämiseksi. Esihenkilön tulee puuttua häirintään heti siitä tiedon saatuaan.

Ohjeet oppilaille ja henkilökunnalle

- Älä hyväksy häirintää.
- Jos huomaat tai koet häirintää, osoita, ettei hyväksy sitä. Sano esimerkiksi, ettei noin voi tai saa sanoa. Älä ole hiljaa tilanteessa, jossa sinuun tai johonkin toiseen kohdistuu häirintää.
- Jos häirintä ei lopu heti, kerro opettajalle tai esihenkilölle. Jos he eivät toimi, kerro toiselle opettajalle tai toiselle esihenkilölle.
- Älä jää pohtimaan asiaa yksin.
- Vaikka kiusaaminen ja häirintä ovat usein ryhmäilmiöitä ja niistä tiedetään laajasti, niistä vaietaan. Vaikeneminen voi osoittaa hyväksymistä, välinpitämättömyyttä ja alistumista.
- Kerro koulu- tai työtovereillesi kokemuksestasi tai havainnoistasi. Puhu niistä.
- Osoita että välität.

Mikäli koet, että yhdenvertaisuutta tai tasa-arvoa on loukattu, ota yhteyttä rehtoriin.

Opettajalla ja rehtorilla on perusopetuslain mukainen velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Opettajalla ja päiväkodinjohtajalla on perusopetuslain mukainen velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta esiopetuksen oppimisympäristössä tai matkalla tapahtuneesta

häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan lapsen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Kun väkivallan, häirinnän tai kiusaamisen tekijänä on aikuinen, kysymyksessä on rikos ja sitä selvittää poliisi. Päiväkodinjohtaja tekee rikosilmoituksen ja lastensuojeluilmoituksen.

6.4 Kriisisuunnitelmat

6.4.1 Kriisisuunnitelma esiopetuksessa

Varhaiskasvatuspalveluilla on järjestäjätason turvallisuussuunnitelma. Päiväkodit laativat sähköisen pelastussuunnitelman, joka sisältää sekä järjestäjän yhteiset toimintamallit ja ohjeet sekä toimipaikkakohtaiset täsmennykset pelastus- ja turvallisuussuunnitelmaan. Päiväkodinjohtaja ja varajohtaja vastaavat aina turvallisuuteen liittyvistä asioista ja kriisitilanteen johtamisesta.

Päiväkotien pelastussuunnitelman sisällöt, jotka koskevat päiväkodin tiloissa olevia esiopetusryhmiä. Koulujen yhteydessä olevat esiopetusryhmät noudattavat alla olevissa kohdissa koulun pelastussuunnitelmaa:

- Kohteen perustiedot: yhteystiedot, kiinteistön tiedot, lapset ja henkilökunta (määrät)
- Organisaatio: kiinteistön turvallisuushenkilöt, tärkeät numerot
- Ohjeet hätäilmoituksen tekemiselle
- Toiminta tulipalossa
- Toiminta ilkivalta- ja rikostilanteessa
- Toiminta uhkaus-, pommi- tms. tilanteessa
- Toiminta vaarallisen tai uhkaavan henkilön takia
- Toiminta kiinteistöön liittyvissä poikkeustilanteissa, esim. sähkökatko.
- Evakuointiohje
- Poistumisohje
- Tehtävät ja vastuut eri tilanteissa

Turvallisuus- ja pelastussuunnitelman sisällöt, jotka koskevat sekä koulujen yhteydessä että päiväkodin tiloissa olevia esiopetusryhmiä:

- Jos lapsi katoaa varhaiskasvatuksesta
- Jos lasta ei haeta varhaiskasvatuksesta
- Jos lapsen hakija on päihtynyt tai muuten sopimaton
- Lapsen hakeminen ja luovuttaminen hakijalle
- Lapsen sieppaaminen
- Lapsen lääkitys varhaiskasvatuksessa
- Väkivaltatilanne, jossa osallisena on lapsia
- Hygienia
- Liikkuminen toimintayksikön ulkopuolella
- Lapsen yksinkulkeminen

Erillisinä suunnitelmina varhaiskasvatustalouksissa, liitetään järjestäjätason turvallisuus-suunnitelmaan ja toimipaikan pelastussuunnitelmaan:

- Äkillisen kriisin kohtaaminen varhaiskasvatuksessa sisältää mm.
- Päiväkodinjohtajan tehtävät kriisitilanteessa
- Tiedottaminen onnettomuus- ja kuolemantapaustilanteessa, noudatetaan Porvoon kaupungin ohjetta tiedottamisesta
- Kriisin ensivaiheen hoito työyhteisössä
- Lapsen surun ja kuoleman kohtaaminen
- Ohjeita kriisin käsittelyyn ja keskusteluun lasten kanssa
- Lapsen fyysinen rajoittaminen –menettelyohje
- Poikkeustilanteiden järjestelyt epidemian tai muun poikkeustilanteen aikana (suunnitelma toimipaikkojen sulkemisjärjestyksestä, toiminnan keskittämisestä ja henkilöstön siirtämisestä toimipaikkojen välillä.)

Päiväkodit harjoittelevat vuosittain rakennuksesta poistumista ja sisälle suojautumista. Koulujen yhteydessä olevat esiopetusryhmät osallistuvat koulujen harjoituksiin. Päiväkodinjohtaja vastaa siitä, että henkilöstö ylläpitää ensiapu- ja alkusammutusosaamistaan sekä muuta turvallisuusosaamistaan.

6.4.2 Kriisisuunnitelma perusopetuksessa

Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Perusopetuksen kouluissa laaditaan sähköinen pelastussuunnitelma, johon liitetään myös koulun kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa, kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu.

Pelastussuunnitelmassa kuvataan yksikkökohtaisesti seuraavat asiat:

- Koulun perustiedot: yhteystiedot, rakennukseen liittyvät perustiedot, henkilömäärät
- Ohjeet hätäilmoituksen tekemiselle
- Toiminta tapaturmassa ja sairauskohtauksessa
- Toiminta tulipalossa
- Toiminta ilkivalta- ja rikostilanteessa
- Toiminta uhkaustilanteessa (pommi tms.)
- Toiminta vaarallisen tai uhkaavan henkilön takia
- Evakuointiohje
- Poistumisohje
- Tehtävät ja vastuut eri tilanteissa

Koulun kriisisuunnitelma on koulun tekemä etukäteissuunnitelma, jonka tarkoitus on erilaisten toimenpiteiden ennakoiminen ja suunnitteleminen siltä varalta, että koulua kohtaa jokin odottamaton kriisi. Kriisillä tarkoitetaan tässä tapauksessa mm. oppilaan tai työntekijän kuolemaa, itsemurhaa, vakavaa onnettomuutta, väkivaltaa tai fyysisen vahingoittumisen uhkaa. Kriisi voi kohdistua kouluyhteisössä yksilöön, ryhmään tai se voi koskettaa koko koulua.

Koulun kriisisuunnitelman tavoitteena on säilyttää ja vahvistaa kouluyhteisön toimintakyky vaikeissa kriisitilanteissa. Lisäksi sen tarkoituksena on auttaa tunnistamaan ja ennaltaehkäisemään vaikeiden kriisien aiheuttamia psyykkisiä ja fyysisiä haittavaikutuksia.

Koulun kriisiryhmän vetäjänä toimii koulun rehtori tai virka-apulaisrehtori / apulaisrehtori.

Ensisijainen toimintavastuu kriisitilanteessa on aluksi aina läsnä olevalla aikuisella. Kriisityöryhmän kutsuu koolle ensimmäiseksi tiedon saanut kriisiryhmän jäsen. Kokonaisvastuu kriisitilanteessa kuuluu koulun rehtorille, joka organisoii ja johtaa oman yksikkönsä kriisityötä. Kunkin työntekijän tulee tutustua vuosittain koulunsa pelastus- ja kriisisuunnitelmaan.

Koulussa nimetään kriisiryhmä, jonka tehtävänä on:

- Laatia koulun kriisitoimintamalli.
- Luoda yhteydet paikallisiin yhteistyötahoihin ja kutsua mukaan suunnitelman valmisteluun tarvittavat asiantuntijat.

- Pehdyttää henkilöstö suunnitelmaan ja tarvittaessa järjestää koulutusta.
- Suunnitella uhka- ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisyä ja järjestää toimintavalmiuksien harjoittelua.
- Vastata ohjeiden ajantasaisuudesta.
- Informoida oppilaat, vanhemmat ja yhteistyötahot kriisitoimintamallista.
- Organisoida toiminta kriisitilanteissa.
- Arvioida toimintaa kriisitilanteessa ja kriisitoimintamallin toimivuutta jälkepäin sekä tehdä siihen tarvittavat muutokset.
- Pitää kriisitoimintamalli ajan tasalla (mm. yhteystiedot).

Koulun kriisisuunnitelmassa kuvataan toiminta erilaisissa kriisitilanteissa:

- oppilaan kuolema
- oppilaan huoltajan, sisaruksen tai muun läheisen kuolema,
- henkilökuntaan kuuluvan aikuisen kuolema
- kuinka toimitaan, kun tieto läheisen kuolemasta saapuu koulupäivän aikana
- itsemurhauhkailu
- väkivaltatilanteisiin puuttuminen
- onnettomuudet koulussa
- päihtynyt oppilas koulussa

Toiminta kriisitilanteessa

- Kriisiryhmä kutsutaan koolle.
- Rehtori johtaa ryhmää ja rehtorin poissa ollessa apulaisrehtori toimii rehtorin sijaisena. Rehtorille ilmoitetaan tilanne mahdollisimman nopeasti.
- Kriisiryhmä selvittää jatkotoimenpiteet ja antaa toimintaohjeet vastuuhenkilöille.
- Kriisiryhmä suunnittelee jatkotoimenpiteet ja päättää mahdollisen ulkopuolisen avun käytöstä.

Tiedottaminen kriisitilanteissa

Noudatetaan Porvoon kaupungin ohjetta tiedottamisesta ulospäin kriisitilanteessa ("Porvoon kaupungin kriisiviestintäohjeet")

- Rehtori tai apulaisrehtori kutsuu henkilökunnan koolle ja kertoo tapahtuneesta.
- Rehtori vastaa tiedonkulusta koulun ulkopuolelle: omaiset, kaupungin kriisiryhmä, muut yhteistyötahot
- Rehtori tiedottaa tarvittaessa tiedotusvälineille kaupungin ohjeiden mukaan.
 - o koulutoimen tiedottaminen (koulutusjohtaja)
 - o koulussa tiedottaminen (rehtori)
 - o tiedottaminen työntekijöille ja oppilaille (rehtori)
 - o tiedottaminen koteihin (rehtori tai ryhmässä yhteisesti sovittu henkilö)
- Normaalit viestintävastuut, -periaatteet ja kanavat ovat voimassa mahdollisimman pitkään
- Käynnistä kriisitoimenpiteet
- Selvitä kokonaiskuva tapahtuneesta
- Ilmoita kriisistä koulutusjohtajalle, tarvittaessa viestintäpäällikölle tai toimialan viestintävastaavalle

- Kokoa kriisiviestintäryhmä ja perusta tarvittaessa viestintäkeskus. Vahvista toimijoiden välinen työnjako ja viestintävastuut. Viestintävastuu on siellä missä johtamisvastuukin
- Informoi kaikkia asianosaisia
- Käynnistä ja organisoi sisäinen viestintä
- Käynnistä ja organisoi ulkoinen viestintä
- Valmistaudu tiedotusvälineiden kyselyihin. Vahvista, kuka toimii keulakuvana ja vastaa kysymyksiin
- Kerro myös toiminnan normalisoitumisesta
- Muista myös kriisiviestinnän analysointi ja arviointi – kokemukset opettavat